

ДЕЯКІ ПИТАННЯ ВДОСКОНАЛЕННЯ ДИСПОЗИЦІЇ СТ. 277 КРИМІНАЛЬНОГО КОДЕКСУ УКРАЇНИ

Кримінальний кодекс УСРР 1922 р. не передбачав відповідальності за пошкодження шляхів сполучення і транспортних засобів без контрреволюційних цілей [1]. Цю прогалину не було усунуто ні у Кримінальному кодексі УСРР 1927 р. [2], ні в Положенні про злочини державні (контрреволюційні і особливо для Союзу РСР небезпечні злочини проти порядку управління 1927 р. [3, с. 220], які також не містили спеціальної норми про відповідальність за руйнування або пошкодження шляхів сполучення і транспортних засобів. Тому постановою ЦВК і РНК СРСР від 13 березня 1929 р. «Про заходи щодо посилення боротьби з транспортними злочинами», згадуване Положення було доповнено ст. 17-2, яка передбачала відповідальність за руйнування або пошкодження залізничних і інших шляхів сполучення, споруд на них, стережних знаків, рухомого складу і суден з метою викликати розбиття поїзда або судна [4]. Відповідні зміни були внесені і у КК 1927 р., який був доповнений ст. 56-30 в наступній редакції: «руйнування або ушкодження залізничних і інших шляхів, споруд на них, стережних знаків, рухомого складу та суден, щоб спричинити розбиття потягу або аварію судна» [5].

Закон СРСР від 25 грудня 1958 р. «Про кримінальну відповідальність за державні злочини» істотно змінив конструкцію складу пошкодження шляхів сполучення і транспортних засобів [6]. Відповідно до ст. 23 цього закону, відповідальність наступала за умисне руйнування або пошкодження шляхів сполучення, споруд на них, рухомого складу або суден, засобів зв'язку чи сигналізації, що спричинило або могло спричинити катастрофу поїзда, аварію корабля або порушення нормальної роботи транспорту або зв'язку. Ст. 23 Закону СРСР «Про кримінальну відповідальність за державні злочини» була включена у Кримінальні кодекси всіх республік колишнього СРСР, у тому числі КК УРСР 1960 р. (ст. 78) [7].

Проголошення Україною незалежності потягло зміну підходів як до державних злочинів у цілому, так і до інших державних злочинів, – зокрема. Відповідно до Закону України від 17 червня 1992 р. «Про внесення змін і доповнень до Кримінального, Кримінально-процесуального кодексів Української РСР, Кодекс Української РСР про адміністративні правопорушення та Митного кодексу України» глава 1 Особливої частини КК 1960 р. була викладена в новій редакції [8]. Зазнала змін і ст. 78, яка була викладена у такий спосіб: «умисне зруйнування або пошкодження шляхів сполучення, споруд на них, рухомого складу або суден, засобів зв'язку чи сигналізації, яке спричинило або могло спричинити аварію поїзда, судна або порушення нормальної роботи транспорту і зв'язку».

У чинному Кримінальному кодексі України (далі – КК України) [9] диспозиція ст. 277 практично ідентична диспозиція ст. 78 КК 1960 р. і також передбачає такий суспільно небезпечний наслідок як аварія поїзда або судна. Для з'ясування змісту цього суспільно небезпечного наслідку пошкодження шляхів сполучення і транспортних засобів необхідно звернутися до відомчих нормативних актів, які передбачають класифікації тих чи інших подій на залізничному, водному та повітряному транспорті.

Так, на річковому транспорті залежно від наслідків для екіпажу, пасажирів, суден і споруд на внутрішніх водних шляхах транспортні події з транспортними суднами класифікуються на дуже серйозні аварії (катастрофи), серйозні аварії (аварії), серйозні інциденти, інциденти та порушення вимог безпеки судноплавства. На морському транспорті аварійні морські події класифікуються на дуже серйозні аварії, серйозні аварії, морські інциденти (серйозні інциденти) та інциденти. На залізничному транспорті транспортні події під час руху поїздів та здійснення маневрів, що загрожують безпеці руху, залежно від наслідків класифікують як катастрофи, аварії, серйозні інциденти та інциденти. На повітряному транспорті події з повітряними суднами поділяються на авіаційні події, інциденти (серйозні інциденти, інциденти), надзвичайні події та пошкодження повітряних суден на землі. У свою чергу, авіаційні події поділяються на авіаційні події з людськими жертвами (катастрофи) та авіаційні події без людських жертв (аварії).

Аналіз змісту транспортних подій на тому чи іншому виді транспорту дозволяє зробити висновок про те, що відомчі класифікації не збігаються одне з одним, містять різні за ступенем тяжкості наслідки таких подій та не погодяться з текстом кримінального закону. Відомчі класифікації транспортних подій мають на меті встановлення чинників аварійності та вироблення заходів її запобігання, але не роз'яснення змісту кримінального закону. Головним критерієм для оцінки тяжкості транспортної події має бути розмір завданої матеріальної шкоди. Законодавець, застосовувавши тер-

мін «аварія» поїзда чи судна, намагався підкреслити, перш за все, тяжкість наслідків такої події, незалежно від виду транспорту. Тому, на нашу думку, в диспозиції ч. 1 ст. 277 КК України треба замінити поняття «аварії» на такий суспільно небезпечний наслідок як спричинення «значної матеріальної шкоди». На підтримку цієї пропозиції можна послатися на чинну редакцію ст. 276 КК України, яка передбачає відповідальність за порушення правил безпеки руху або експлуатації залізничного, водного чи повітряного транспорту і не містить таких наслідків, як «катастрофа» чи «аварія».

Література:

1. Кримінальний кодекс УСРР // Кримінальний кодекс УСРР. – 1922. – Ч. 36. – Ст. 553.
2. Кримінальний кодекс УСРР // ЗУ УСРР. – 1927. – № 26 – 27. – Ст. 132.
3. Положення про злочини державні (контрреволюційні і особливо для Союзу РСР небезпечні злочини проти порядку управління // Сборник документов по истории уголовного законодательства СССР и РСФСР. 1917 – 1952 гг. – М., 1953. – С. 220.
4. Про заходи щодо посилення боротьби з транспортними злочинами: постановою ЦВК і РНК СРСР від 13 березня 1929 р. // Сборник документов по истории уголовного законодательства СССР и РСФСР. – С. 243.
5. Про зміну і доповнення Кримінального кодексу УСРР: постанова ВУЦВК і РНК УСРР від 19 червня 1929 р. // ЗУ УСРР. – 1929. – № 17. – Ст. 137.
6. Про кримінальну відповідальність за державні злочини: Закон СРСР від 25 грудня 1958 р. // Відомості Верховної Ради СРСР. – 1959. – № 1. – Ст. 2.
7. Кримінальний кодекс Української РСР // Відомості Верховної Ради УРСР. – 1961. – № 2. – Ст. 14.
8. Про внесення змін і доповнень до Кримінального, Кримінально-процесуального кодексів Української РСР, Кодексу Української РСР про адміністративні правопорушення та Митного кодексу України: Закон України від 17 червня 1992 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 35. – Ст. 511.
9. Кримінальний кодекс України // Відомості Верховної Ради України. – 2001. – № 25 – 26. – Ст. 131.